

Rodna Gruda

120. obletnica rojstva Louisa Adamiča

120th anniversary of Louis Adamič's birth

Objavljeno dne/Published on: 23.02.2018

Avtor članka/Article Author: Aljoša Pelhan, J.I.D.

Ob 120. obletnici rojstva Louisa Adamiča želimo z razstavo v Narodni in univerzitetni knjižnici v sodelovanju z Združenjem Slovenska izseljenska matica obuditi spomin na najuspešnejšega slovenskega izseljenskega pisatelja, novinarja, literarnega kritika in političnega svetovalca ter spomniti na njegov pomemben doprinos k širjenju zavesti o temeljnih družbenih vrednotah, kot so: socialna pravičnost, družbena vključenost, enakopravnost, demokratičnost, svobodomiselnost in neodvisnost. Louis Adamič je kot 14-letni deček iz vasi Blato pri Grosupljem odšel v Ameriko. Veličina te nove domovine ga je kljub dejstvu, da se je prva leta težko preživljal, fascinirala. Njegova sposobnost kritičnega opazovanja sveta ga je z leti izoblikovala v priznanega pisatelja s področja problematike priseljencev in političnega svetovalca. Njegovo delo so cenili tako v Ameriki kot v rodni domovini.

On the 120th anniversary of Louis Adamič's birth, the exhibition in the National and University Library together with The Slovenian Emigrant Association wants to remind of the most successful Slovenian immigrant writer, journalist, literary critic and political adviser. The exhibition aims to recall his important contribution in promoting awareness of fundamental social values, such as social justice, social inclusion, equality, democracy, freedom of conscience and independence. Adamič arrived to America from the village Blato near Grosuplje as a fourteen-year boy. The greatness of the new homeland fascinated him although he had a hard time making a living. Due to his ability to observe the world critically, he became an acclaimed writer in the field of immigrant issues and a political adviser. His work was appreciated in America and his native country.

Adamič je slovenskim kulturnim predstavnikom predlagal, da se tudi v Sloveniji ustanovi organizacija ali društvo za izseljence. To je bila prva javna pobuda za ustanovitev združenja, ki danes deluje pod imenom Združenje Slovenska izseljenska matica in uspešno povezuje Slovence tu in onkraj meja.

V desetletju Adamičevega prihoda v Ameriko, v letih od 1910 do 1919, se je v Ameriko priselilo skoraj sedem milijonov ljudi. Celotno prebivalstvo takratne Amerike je štelo 100 milijonov. Adamič je bil prepričan, da je Amerika v nastajanju, zato je poudarjal pomen bogastva raznolikosti in ustvarjalnega potenciala, ki ga Ameriki prinašajo priseljenci in njihovi potomci. Adamičeve osebne izkušnje, njegovo težaško delo v prvih letih življenja v Ameriki in osebni stik z mnogimi priseljenci ga je navdihnil za mnoga njegova dela, v katerih opisuje problematiko priseljencev in razvoj kulturnega pluralizma.

V letu 2018 bo pri založbi Sophia izšel prevod knjige iz leta 1939 »From Many Lands« (Iz mnogih dežel). Za omenjeno knjigo je Adamič prejel Anisfieldovo nagrado za najpomembnejše delo o etničnih odnosih v modernem svetu.

Razstava se osredotoča na avtorjev prispevek k poglobljenemu razumevanju priseljenstva ter pomena družbene vključenosti, ekonomske enakosti in priznavanja kulturnih etničnih razlik za izgradnjo in razvoj sodobnih

demokratskih družb, ki morajo temeljiti na enakopravnosti in enakih možnostih za vse. Obenem pa želimo poleg Adamičeve življenjske zgodbe na kratko opisati njegovo politično delovanje ter poudariti njegovo vizionarstvo, saj je z opozarjanjem na bistvene probleme družbe in družbenih sistemov tudi za današnji čas še kako aktualen.

V atriju ZRC SAZU bomo pripravili strokovno-znanstveno konferenco, kjer bodo strokovnjaki z različnih vidikov predstavili pomen delovanja Louisa Adamiča, njegovo literarno ustvarjanje in politično-družbeno delovanje v ZDA, njegov pogled kot priseljence, problematiko manjšinske politike, dotaknili se bodo aktualnosti takratnega razmišljanja glede na današnja svetovna dogajanja.

Poleg domačih strokovnjakov, dr. Božo Repe, dr. Rozina Švent, dr. Karmen Medica, prof. dr. Leonora Flis, doc. dr. Ksenija Šabec, dr. Jakob Mueller, g. Ivo Svetina, predsednik Društva slovenskih pisateljev, g. Dejan Šinko, ki so potrdili sodelovanje na konferenci, bo prav za to priložnost prišel iz ZDA ameriški zgodovinar prof. John Enyeart, ki se bo osredotočil na večkulturnost oz. na Adamičevo zagovarjanje etnične in rasne enakosti, ki se razvija od kulturnega pluralizma do antikolonializma 40-ih let. Pri založbi Sophia bo izšla tudi tematska številka zbornika Borec, v katerem bodo zbrana razmišljanja sodelujočih na konferenci.

Ob tej pomembni obletnici smo v letu 2017 povabili k sodelovanju otroke in mladino. Z ilustracijo dveh Adamičevih zgodb, Ko je hišni zvonec zazvonil in Silvestrovo v New Yorku, so pripravili zanimivo razstavo, ki bo v času konference razstavljena v atriju ZRC SAZU in bo na ogled do 12. aprila 2018. Na natečaju je sodelovalo 130 otrok iz 7 držav. Odprtje prve razstave je bilo 4. decembra 2017 v Mestni knjižnici Grosuplje, kjer bo na ogled do sredine marca 2018, v letošnjem letu pa jo bomo preselili še na Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Poleg ilustracij so šestletni otroci podali zanimive razlage pojmov, ki jih danes pogosto slišimo in so tudi predmet pisanja Louisa Adamiča, kot so rojak, domovina, solidarnost,... Vse ilustracije in razlage besed smo zbrali in objavili v spremnem katalogu.

Pri projektu ob 120. obletnici rojstva Louisa Adamiča poleg Združenja SIM sodelujejo Narodna in univerzitetna knjižnica, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, založba SOPHIA, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije pri ZRC SAZU, Zveza kulturnih društev Grosuplje, Občina Grosuplje, Mestna knjižnica Grosuplje, Veleposlaništvo Združenih držav Amerike, Literarna skupina LU-IS.

V okviru razstave je izšla spremljevalna publikacija avtorja Aljoše Pelhana z naslovom »Iz mnogih dežel – From Many Lands«, ki izčrpno predstavi Adamičevo življenjsko pot, njegov pisateljski opus, politično delovanje, osredotoča pa se na Adamičev prispevek s področja problematike priseljencev.

ADAMIČ OD ROJSTVA DO SMRTI – pomembni dogodki in letnice

1898 Rojen 23. marca v Blatu pri Grosupljem.

1910 Obiskuje gimnazijo na Poljanah v Ljubljani.

1912 Izseli se v ZDA in se nastani v New Yorku.

1913 Zaposli se pri dnevniku Glas naroda.

1916 Decembra vstopi v armado Združenih držav.

1917 Pridobi ameriško državljanstvo.

1923 Januarja je s častmi odpuščen iz vojske v Ford MacArthurju, San Pedro, Kalifornija; do leta 1923 objavi več deset črtic in prevodov; izide delo Yugoslav Proverbs.

1925 Postane uradnik v pisarni losangeleškega pristaniškega pilota v San Pedru.

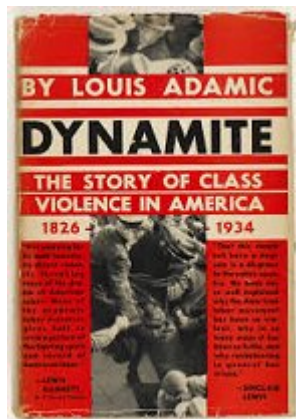
1926 V angleški jezik prevede Cankarjevo delo Hlapec Jernej (Jernej's Justice).

1929 Preseli se v New York; Izide delo Robinson Jeffers: A Portrait.

1931 Poroka s Stello Sanders; Izide delo Dynamite: The Story of Class Violence in America (Dinamit, 1983)

1932 Izide delo *Laughing in the Jungle: The Autobiography of an Immigrant in America* (Smeh v džungli, 1933, 1983); prejme Guggenheimovo nagradno štipendijo; obišče Jugoslavijo; v Prapročah priredijo srečanje PEN kluba z L. Adamičem in njegovo družino.

1934 Izide delo *The Native's Return: An American Immigrant Visits Yugoslavia and Discovers His Old Country* (Vrnitev v rodni kraj, 1962); izide delo *Struggle* (Boj); popravljena izdaja *Dynamite* (Dinamit); pridruži se izvršnemu odboru pri Foreign Language Information Service.

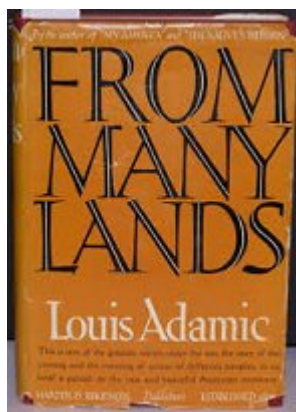
1935 Izide delo *Grandsons: A Story of American Lives* (Vnuki, 1951); izide delo *Lucas, King of the Balucas* (Lucas, kraj Balukov, 1986).

1936 Izide delo *Cradle of Life: The Story of One Man's Beginnings*.

1937 Preseli se na posest Mountain View Farm v New Jerseyju; Izide delo *The House in Antigua: A Restoration*.

1938 Izide delo *My America: 1928-1938*.

1940 Izide delo *From Many Lands* (za katerega prejme Anisfieldovo nagrado); postane urednik revije *Common Ground*.

1941 Izide delo *Two-Way Passage*; podelijo mu častni doktorat Univerze Temple v Filadelfiji.

1942 Večerja v Beli hiši s predsednikom F. D. Rooseveltom in njegovo ženo ter ministrskim predsednikom Velike Britanije Winstonom Churchillom; osnuje bilten *In Re: Two-Way Passage*; Izide delo *What's Your Name?*; odstopi kot urednik *Common Grounda*.

1943 Ureja *Bulletin of the United Committee of South-Slavic Americans*; Izide delo *My Native Land* (Moja rojstna dežela, 1983).

1944 Odstopi kot urednik časopisa The Bulletin of the United Committee of South-Slavic Americans; prejme vladno priznanje za nesebično in patriotsko pomoč ameriški zmagi v vojni.

1945 Izide delo A Nation of Nations. 1946 Izide delo Dinner at the White House (Večerja v Beli hiši, 2000); postane urednik serije del Peoples of America; Churchill ga toži zaradi obrekovanja.

1948 Član odbora za pripravo političnega programa v predsedniški kampanji Henryja A. Wallacea.

1949 Drugič obiše domovino.

1951 4. septembra ga najdejo mrtvega na njegovem posestvu v Milfordu.

1952 Posthumno izide njegovo delo The Eagle and the Roots (Orel in korenine, 1970, 1981).